

KAUPUNKI JA TEKNOLOGIA

Tämän numeron artikkeleita yhdistää yksi yhteinen käsite: kaupunki. Käsitteellisesti ja konkreettisesti teknologian ja kaupungin yhteys on niin ilmeinen, että usein juuri tästä syystä kaupunki ollaan saatettu nähdä ei-teknologisena kulttuuri-ilmentymänä, erilaisina sosiaalisina suhteina sekä kaupallisena ja taloudellisena rakennelmana. Asukkaidensa sosiaalisilta suhteiltaan kaupunki on varsinainen sulatusuuni, jossa eri sosiaaliluokkiin kuuluvat ihmiset eivät voi välttyä keskinäiseltä kanssakäymiseltä, mutta joka toisaalta on monesti tarkoin jaettu kullekin luokalle kuuluviin asuinalueisiin, työympäristöön ja vapaa-ajan liikkumatilaan. Teknologian osittaisesta näkymättömyydestä huolimatta se on urbaanissa kaupunkiympäristössä aina läsnä niin fyysisinä artefakteina kuin mentaalisenä ja sosiaalisena ilmiönä.

Laajan kokonaiskuvan muodostamiseksi kaupunki-käsitettä on lähestyttävä mahdollisimman monelta suunnalta. Tämän lehden artikkeleissa sekä Tom Misa että Silja Laine katsovat kaupunkia ylhäältäpäin, Katri Lento niin kutsuista puutarhakaupunginosista käsin ja Jussi Wacklin kaupungistumisen mukanaan tuoman ravintola- ja vapaa-ajankulttuurin sisältä. Outi Ampuja tarkastelee kaupungin ääntä – niin hyvässä kuin pahassa.

Fyysisinä rakennuksina pilvenpiirtäjät symboloivat yhtäläillä rahaa ja talouden valtaa kuin arkkitehtuurin ja insinööriyden taidonnäytteitä. Tom Misan artikkelissa syntyy kaari amerikkalaisen pilvenpiirtäjähistorian alkutaipaleelta aina nykyhetkeen saakka. Rakennusteknisistä ihmeistä – ja osittain kokeiluistakin – tuli vuoden 2001 syyskuun yhdenentoista päivän jälkeen vapauden ja demokratian poliittisia symboleita. Silja Laineen artikkelissa tilanne on taas toinen; Suomi Filmin toteutumatta jäänyt pilvenpiirtäjähanke on omalta osaltaan esimerkki nousevan kansakunnan intohimoisesta identiteetin rakentumisesta ja kaupunkisuunnittelusta, jonka myötä jouduttiin pohtimaan perinteisen agrari-suomalaisuuden ja uuden, urbaanin kaupunki-

SISÄLLYS

PÄÄKIRJOITUS	3
MODERNISM IN ARCHITECTURE	5
CHOICES, CONTEXT, AND CONSEQUENCES	
THOMAS J. MISA	
KORKEALTA NÄKYVÄ KAUPUNKI	20
KATSOMISEN TEKNOLOGIAT URBAANISSA MAISEMASSA	
SILJA LAINE	
STAYING AT HOME?	28
REMARKS ON THE DEVELOPMENT OF COMMERCIAL PUBLIC SPACE IN THE EARLY SOVIET CITY	
JUSSI WACKLIN	
"PUUTARHAKAUPUNGISSA LAPSETIKIN KASVAVAT PIDEMMIKSI"	35
KULOSAAREN HUVILAKAUPUNKI, VANTAAN PUUSTOKYLÄ, PUU-KÄPYLÄ JA TAPIOLA SUOMALAISINA PUUTARHAKAUPUNKISOVELLUKSINA	
KATRI LENTO	
TOWARDS AN ARTIFICIAL SOUNDSCAPE	44
CAN WE DESIGN MODERN SOUNDSCAPES AS WE PLEASE?	
OUTI AMPUJA	
SEMINAARIT JA MATKAT	
ICOHTEC 2004	53
KUINKA PALJON HISTORIAA TULEVAISUUS TARVITSEE?	
JAN KUNNAS JA TIMO MYLLYNTAUS	
HAKKEREITA, KEHOJA, TEKNIKOITA JA TEORIOITA	58
PUBLIC PROOFS — SCIENCE, TECHNOLOGY AND DEMOCRACY (45 & EASST)	
JUSSI PARIKKA JA PETRI SAARIKOSKI	
MITÄ TEKNOLOGIANTUTKIJAT VOIVAT OPPIA HISTORIASTA?	62
MARIJATTA HIETALA	
KATSAUKSET JA ARVOSTELUT	
MAN MÄSTE VARA LITE TOKIG!	66
TEOLLISUUDEN KULTTUURIPERINNÖN TULEVAISUUS PUHUTTAA RUOTSISSA	
TUUJA MIKKONEN	
RAKKAUDESTA KAUPUNKIIN — JA KAUPUNKITUTKIMUKSEEN	75
MATTI TAKALA	
PANIMOARKKITEHTUURIA	78
TUUJA MIKKONEN	
KIRJEET	81
UUTISET	82
ABSTRACTS	86

suomalaisuuden suhdetta toisiinsa. Kyseessä oli myös tietoinen kansan teknologisen tietoisuuden ja tason markkinointi. Laine toteaaikin artikkelissaan, että 1920-luvun suomalaisissa lehdissä arkkitehtuuri esiteltiin usein selkeästi visuaalisena, mutta myös teknologisen kokonaisuutena.

Pilvenpiirtäjät olivat selkeästi kaupungin ydinkeskustan arkkitehtuuria. Samanaikaisesti kun keskusta-alueelle suunniteltiin korkeaa rakennuskantaa, oli muun muassa Helsingissä vireillä useimpia hankkeita puistomaisten puutaloaluiden rakentamiseksi kaupungin laitamille. Urbaani kaupunkiympäristö ei sittenkään asuin- ympäristönä ollut uskottava luonnon ja raittiin ilman terveysvaikutuksista vakuuttuneille suomalaisille. Kuten Katri Lento artikkelissaan tuo esille, oli puutarhakaupunkien rakentamisessa selkeästi kahtalainen tarkoitus. Niin kutsuttu kansallinen eliitti halusi itselleen idyllimäisen asuin- ympäristön työpaikkojen ja kaupungin kulttuurielämän välittömään läheisyyteen. Toisaalta sosiaalireformisteina itseään pitävät tahot olivat huolissaan työväestön yhä kurjistuvista asuinoloista. Vantaan puistokylä – nykyinen Helsingin Puistola – oli tarkoitettu työväestön 'huvilakaupungiksi', jossa asukkailla olisi mahdollisuus asumisen ohessa harjoittaa pienimuotoista maanviljelystä. Puutteellinen infrastruktuuri ja kunnallistekniikka johtivat kuitenkin pian tilanteeseen, jossa puistokylää kuvailtiin lähinnä hökkelikyläksi. Työväestölle tarkoitettua puutarhakaupungista ei sittenkään tullut – edes mentaalisisä mielessä – kilpailevaa aluetta Kulosaaressa.

Jo 1800-luvun lopulla teknologiaa markkinoitiin eritoten kansan vapaa-aikaa lisäävänä innovaationa. Lisääntyneen vapaa-ajan kansan elämää ohjaileva eliitti toivoi käytettävän kansansivistystä kohottaviin rientoihin. Toisin kuitenkin kävi. Maailmalta leviävä sosialismi ja työväenaate sekä ennen pitkää julkiset, osittain kyseenalaiseen vapaa-ajan viettoon tarkoitetut ravintolat veivät ainakin osan kansaa mukanaan. Jussi Wacklin käsittelee artikkelissaan julkisen tilan merkitystä ja määrää Neuvostotasavallan alkuaikoina. Urbanismi (kaupunkimainen elä-

mäntäpa) saavutti lännessä varsin erilaiset ja eritasoiset mittasuhteet kuin kommunistisessa Neuvostoliitossa koko sen olemassaolon aikana. Urbanismiin liittyä osaltaan myös Outi Ampujan artikkeli keinotekoisesta äänimaisemasta. Samanaikaisesti kun teknologinen kehitys on ainakin tulevaisuuteen sijoittuneissa hypoteeseissa saavuttanut lähes rajattomat mittasuhteet, ovat siihen kohdistuneet odotukset käyneet yhä korkeammiksi. Teknologiaalta odotetaan ratkaisua urbaanin kaupunkimelun tuomiin ongelmiin, kun se samanaikaisesti on itsessään melusaastetta tuottava tekijä. Onko kaupungistumisessa loppujen lopuksi käynyt niin, että melusta on tullut standardi ja niin monen tavoittelemasta urbaaniin maisemaan liittyvästä hiljaisuudesta harvinainen marginaali-ilmiö?

Tiina Päivärinne

Tekniikan Waiheita on Tekniikan Historian Seura THS ry:n kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaus- hinta on 30 e/vuosi. Irtonumerohinta 7,50 e.

Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Pekka Niemi, pekka.niemi@fingrid.fi, puh. 0400 511346 tai 030 395 5260 tai seuran www.sivujen.kautta (www.ths.fi).

Tekniikan Historian Seuran jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle. Toimitus myy lehden vanhoja irtokappaleita, mikäli niitä on jäljellä.

Toimitus- ja ilmoitusmateriaali: T.Huone/Tekniikan Waiheita, Urheilukatu 16 C piha, 00250 Helsinki.

Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta. Aineiston jättö numeroon 4/2004 22. lokakuuta.

Lehti ottaa arvosteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia.

Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia. Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan erikseen päätoimittajan kanssa.

Artikkelien sisällöstä ja niissä esiintyvistä mielipiteistä ja kuvien julkaisu- oikeudesta vastaa kirjoittaja. Yksityiskohtaiset kirjoitus- ja toimitusohjeet löytyvät Tekniikan Historian Seuran kotisivuilta <http://www.ths.fi/kirjojheet.htm>.